

factors; 3) statement of the list of standards that contains elements of corruptibility, formulated according to the system of corruption-factors; 4) formation of a system of anti-corruption mechanisms – identification of the norms of the criminal procedural legislation, which comply with anti-corruption standards; 5) providing evidence-based recommendations for changing certain regulations of the criminal procedural legislation of Ukraine to resolve their corruption and prevention of corruption offenses.

The form of the materialization of the existing corrupt practices have been classified into two varieties: (a) unlawful actions and inaction of subjects of corruption practices in criminal proceedings, and (b) making violations of the law requirements of procedural decisions.

The content of the corrupt practices was subdivided into (a) violations of requirements of law and (b) abuse of officials granted them discretionary authority, that is, using them contrary to their actual meaning, purpose and goal.

The study experience of some developed countries proposed amendments to the current and judiciary legislation and Criminal Procedure Code of Ukraine. Stresses the importance of further theoretical and legal research in this area.

Key words: *corruption, prevent corruption, judicial system, corruption risks in criminal proceedings.*

УДК 343.143

Ю. І. Лозинська

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПИТАНЬ ДОСТОВІРНОСТІ ПОКАЗАНЬ СВІДКА ТА ЗАСОБІВ ЇЇ З'ЯСУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті на підставі аналізу наукових досліджень, які здійснені в теорії кримінального процесу, криміналістики та юридичної психології щодо змісту та сутності достовірності показань свідка як джерела доказів у кримінальному провадженні визначено питання, які потребують свого з'ясування для формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо одержання показань від різних категорій свідків та визначення їх достовірності під час досудового розслідування та судового розгляду.

Ключові слова: *доказування, істина, достовірність доказів, показання свідка, достовірність показань свідка.*

Постановка проблеми. КПК України 2012 року суттєво змінив зміст багатьох структурних елементів кримінальної процесуальної діяльності, до числа яких відноситься й доказування. Одним з компонентів, по яким відбулися такі новації, є невикористання в тексті чинного кримінального процесуального закону терміна «істина» як мети доказування, що мало місце в частині 1 статті 7-3, частині 6 статті 48, частині 4 статті 61, пункті 4 частини 1 статті 142, частинах 1, 2 статті 148, пункті 2 частини 1, частині 2 статті 155, частині 1 статті 177, пункті 4 частини 3 статті 184, частині 3 статті 299 КПК України 1960 року, а запровадження замість нього – достовірність (пункт 4 частини 7 статті 42, стаття 85, частина 1 статті 94, стаття 96, пункт 3 абзацу 2 частини 2 статті 97, частина 1 стаття 225, частина 2 статті 272, частина 3 статті 273, частини 3, 5 статті 356, частина 3 статті 358, частина 2 статті 415, частина 1 статті 433 КПК України 2012 року).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія достовірності доказів для теорії доказування в кримінальному провадженні не є новою, хоча через призму попереднього кримінально-процесуального законодавства може складатися враження, що невикористання її в тій же главі 5 «Докази» КПК України 1960 року було результатом відсутності в термінологічному арсеналі кримінального процесу цього денотата. Аналіз літературних джерел свідчить про те, що категорія «достовірність» виступає невід'ємною складовою кримінальної процесуальної теорії доказування від її зародження. Причому її зміст нерідко розглядався на прикладі показань свідків у кримінальному провадженні.

Достовірності показань свідків законодавець приділив особливу увагу, виділивши окремі нормативні приписи щодо цього в статтях 96 та 97 КПК України. Дослідження визначення достовірності в показаннях свідків убачається одним з важливих компонентів вирішення проблеми встановлення достовірності доказів у кримінальному провадженні.

Формування цілей. Метою статті є аналіз стану дослідження питань достовірності показань свідка та засобів її з'ясування в кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. Ще в 1823 році І. Бентам у трактаті «Про судові докази» [1], який визнається однією з перших праць з теорії доказування, приділяв увагу питанню переконливості доказів, довіри та недовіри до них. У главах 7 «Підстави переконливості позитивної або про причини довіри», 8 «Щодо підстав негативного переконання або про причини недовіри» його трактату ці питання розкриваються на прикладі розгляду особливостей сприйняття показань свідків як одного з ключових джерел доказів у суді [1, с. 17-22]. Він писав, що суддям постійно доводиться визначати ступінь достовірності показань свідків, або визначати яке з двох протилежних показань є більш достовірним [1, с. 42]. У роздумах щодо визнання під час здійснення суду доказів достовірними чи ні І. Бентам не оминув і психологічні причини правдивості та неправдивості свідчення, огляд розумових здібностей та моральних схильностей та їх відношення до показань свідка, а також вплив правових, моральних, релігійних санкцій на істинність показань, визначенню обставин, які збільшують чи зменшують достовірність показань, способам вираження переконливості різного ступеня [1, с. 22-50].

Сучасник І. Бенгата С. Єрофєєв, розглядаючи особисте зізнання злочинця, свідчення, письмові доводи та присягу в роботі «Роздуми про докази по кримінальним злочинам та про властивості цих доказів загалом й особливо за російським узаконенням», приділив увагу формулюванню вимог, дотримання яких дозволяє визнавати їх достовірними [2, с. 39-70]. Важливою складовою з'ясування достовірності зізнання злочинця, показань свідка він визначав безпосередній допит суддею цих осіб, під час якого живий голос, очі, колір обличчя, різні положення тіла та багато інших обставин, які можуть здаватися малозначними, надають іноді значно більшої сили словам, і навіть змінюють саме їх значення на користь або проти показань. Якщо суддя не буде особисто здійснювати допит, а тільки досліджувати письмові свідчення, він

позбавляється важливих ознак істини [2, с. 70-71]. Однак зміст категорії достовірності та істини в кримінальному процесі цей правознавець не розглядав.

Я.І. Баршев у 1841 році видав «Основи кримінального судочинства із застосуванням до російського кримінального судочинства», які він написав на підставі дослідження положень Зводу законів Російської імперії 1832 року та праць німецьких та італійських процесуалістів другої половини XV – початку XIX сторіч. Визначення ним мети кримінального слідства як приведення до найбільш повної відомості всіх обставин, які обумовлюють застосування кримінального закону до відомого випадку та на підставі яких можна зробити рішучий вирок, тобто обвинувальний або який звільняє повністю від відповідальності чи тільки у відомій частці, обумовило розгляд Я.І. Баршевим передусім відомості та імовірності в кримінальних справах. І хоча достовірності доказів, зокрема й показань свідків, він не приділив увагу, однак розглянув підстави формування переконання в кримінальних справах щодо їх сили [3, с. 71-89]. Аналогічно, через призму критеріїв сили доказів, розглянув їх оцінку В.А. Ліновський у праці «Досвід історичних розшукув про слідче кримінальне судочинство в Росії» [4, с. 187-202].

У подальшому О.С. Жиряев, розробляючи теорію улік, розвинув положення щодо сили доказів через визначення категорії «кримінально-юридична достовірність» як однієї з базових для розкриття поняття улік та особливостей їх збирання, легальної оцінки та використання в кримінальному процесі [5, с. 80-104].

Л.Є. Владіміров кримінально-судову достовірність також відніс до основоположних категорій доказування в кримінальному провадженні. Їй він присвятив першу книгу загальної частини, розробленого ним учення про кримінальні докази, у якій представив своє бачення поняття кримінально-судової достовірності, переважно на прикладі показань свідка показав особливості її встановлення, розглянув внутрішнє переконання як мірило достовірності, на основі авторського бачення цих категорій запропонував поняття кримінальних доказів, їх різновидів та ознак [6, с. 36-148].

В.Д. Спасович у «Теорії судово-кримінальних доказів» особливості пізнавальної діяльності в кримінальному провадженні описував на прикладі:

- збирання доказів здійсненням слідчих дій, заснованих на очевидності (особистий огляд, судження експертів), дослідження переказів (письмові документи, особисте зізнання та свідчення), умовиводів (уліки поведінки) [7, с. 196-215]. Причому встановлення достовірності відомостей щодо обставин події злочину він розглядав саме через призму критеріїв сили показань свідка: 1) свідками повинні бути люди, які достойні довіри; 2) показання їх повинні бути урочисті, під присягою; 3) таких показань повинно бути принаймні два [7, с. 199-214];

- оцінки доказів, розглядаючи вади теорії законних доказів, що діяла в Російській Імперії до судової реформи 1864 року, та суджень щодо доказів на підставі індивідуального переконання обумовленого сумлінням суду, а також особливості її здійснення в суді присяжних [7, с. 236-241];

- положень, запропонованої ним теорії достовірності, до якої включив теоретичні викладки щодо змісту та можливостей установа істини в суді, її об'єктивних та суб'єктивних сторін. Достовірність він бачив як категорію, яка дозволяє сформува ти уявлення про природу взаємодії між собою індивідуальних особливостей формування суджень особи щодо переконливої сили кожного доказу та умов для об'єктивізації доказів – однакового сприйняття та формування однакових суджень щодо них будь-якої мислячої людини [7, с. 241-253]. Достовірність, як зазначав В.Д. Спасович, повинна поєднувати в собі ці два елементи, дати їм пристойне призначення. Суд повинен здійснюватися по совісті та моральному загальнолюдському переконанню: ніколи не слід ставити суддю до необхідності засуджувати підсудного до покарання, навіть і при наявності особистого зізнання або двох показань свідків, але для уникнення помилок та упередженості законодавець повинен поставити на вид суддям теорію доказів для настанови та керівництва [7, с. 244-245].

Загальним питанням достовірності знання в кримінальному провадженні та, зокрема й показань свідків, приділяв увагу й І.Я. Фойницький у межах розробленого ним курсу кримінального судочинства, який став узірцем систематичного визначення та викладення теоретичного матеріалу з кримінального процесу. Розкриваючи загальні положення вчення про докази, він передусім звернувся до уявлень про реальне знання, істину наукову та практичну, довіри, об'єктивної повірки та презумпції в доказуванні. На підставі цього матеріалу він сформував критику легальної, англо-американської та теорії вільної оцінки доказів у контексті забезпечення попередження суддівського свавілля в оцінці доказів та такого стану речей, за якого така оцінка здійснювалася по всім справам однаково та була б усталеною. А також висвітлено проблеми визначення достовірності відомостей, які містяться в різних джерелах доказів, зокрема й у показаннях свідків, щодо яких поряд із загальними заходами процесу (гласністю, безпосередністю та змагальністю розгляду) як спеціальні заходи забезпечення достовірності показань на підставі нормативних положень Статуту кримінального судочинства 1864 року І.Я. Фойницький називав присягу, нагадування судді про відповідальність за неправдиві показання, а в разі допиту без присяги – особливе умовляння, яке зобов'язаний зробити голова суду допитуваним, щоб вони відмовилися від вслякого впливу на них дружби, ворожнечі або страху, говорили суцільно правду, і тільки одну правду, не зменшуючи значення відомих ним обставин, називаючи все так як воно відбулося [8, с. 190-230, 305-308].

М.А. Терновський, розкриваючи юридичні підстави судження про силу доказів, також оперував категорією «кримінально-судова достовірність» для описання особливостей формування переконання судді, яке виводиться із сукупності представлених та зібраних у суді доказів. Виходячи із цього, він описав особливості формування та загальні положення щодо оцінки одержаних доказів на предмет їх достовірності, зокрема й тих, які містяться в показаннях різних категорій свідків (осіб, які помирають, дітей, сліпих,

німих, глухонімих, з психічними захворюваннями та ексцентричною поведінкою) [9, с. 26-35, 42-57, 67-115].

За радянського періоду розвитку теорії доказування категорія достовірності доказів не вийшла з наукового обігу, однак, вона поступово, у зв'язку з активними процесами формування системи марксистсько-ленінських ідеологічних констант у всіх галузях науки, зокрема й у теорії кримінального процесу, почала втрачати своє місце як одного з основних критеріїв оцінки доказів, а також як мети доказування на користь категорії істини (матеріальна, об'єктивна).

Так, у праці М.М. Гродзинського «Учення про докази та його еволюція» ще приділена увага особистому досвіду судді як критерію визначення довіри показанням свідків, обвинувачених при застосуванні правил легальної та вільної оцінки доказів за внутрішнім переконанням судді. В основному він акцентував на формулюванні теоретичних викладок щодо наукової об'єктивізації підстав, по яким повинна здійснюватись оцінка доказів, правил визначення їх цінності в кримінальному провадженні [10, с. 8-20]. А от «Теорія судових доказів у радянському праві» А.Я. Вишинського вже акцентована на критиці буржуазної теорії доказування та обґрунтуванні місця та ролі марксистсько-ленінського діалектичного методу у формуванні соціалістичної правосвідомості як загальної системи правових, філософських та політичних поглядів, та внутрішнього переконання як способу вирішення приватних, конкретних питань судового порядку, поняття та змісту судових доказів, доказування та об'єктивної істини як його мети [11, с. 119-218].

У М.С. Строговича питання матеріальної істини в кримінальному процесі, методи її встановлення, співвідношення з імовірністю та достовірністю, доказами, процесуальних гарантій установа матеріальної істини розглядалися загалом у низці публікацій [12; 13, с. 308-360]. У контексті нашого дослідження важливим є те, що М.С. Строгович у результаті своїх наукових розвідок доказування дійшов висновку щодо тотожності поняття матеріальної істини та достовірності, але вважав, що категорія «матеріальна істина» є такою, що більш точно дозволяє визначити мету пізнавальної діяльності в кримінальному провадженні [13, с. 326-329]. Завдяки його працям, а також роботам В.І. Камінської «Учення про правові презумпції в кримінальному процесі» [14], Видрі М.М. «Речові докази в радянському кримінальному процесі» [15], П.А. Лупінської «Докази в радянському кримінальному процесі» [16], Г.М. Мінковського «Межі доказування в радянському кримінальному процесі» [17] та інших процесуалістів у другій половині 50-х - першій половині 60-х років 20-го сторіччя категорія «матеріальна (об'єктивна) істина» у кримінальному процесі поступово стала домінувати над достовірністю у визначенні мети доказування та як критерій оцінки доказів, зокрема й показань свідків.

Однак не всі науковці дотримувалися такого підходу. Так, О.Р. Ратінов та О.О. Ейсман розрізняли поняття істинності та достовірності в доказуванні. З їх точки зору достовірним є обґрунтоване доказами, доведене знання, істинність якого не викликає сумнівів [18, с. 106-113; 19, с. 92-97]. Зокрема,

О.Р. Ратінов указував, що при уявній однозначності істинного й достовірного, збігаючись у головному, мають і важливу відмінність. Як істинне, так і достовірне знання в рівній мірі правильно, адекватно відображають дійсність. Але при цьому істинність характеризується відображенням нашим знанням якого-небудь об'єкта, відповідність першого другому, а достовірність, крім того, ще й обґрунтованість цього знання. Можна пізнавати й бути володарем справжнього знання «для себе», не переймаючись про передачу й використання цього знання іншими, не прагнучи обґрунтувати, підтвердити, засвідчити, тобто зробити його достовірним для всіх. Суспільна практика завжди вимагає належно засвідченого знання. У процесуальній же діяльності наявність підстав, аргументів, доводів, які б підтверджували й дозволяли перевірити вірність наших знань і висновків, є вирішальною вимогою. Посвідчення, підтвердження, обґрунтування правильності будь-яких думок або рішень за допомогою доводів, аргументів, фактів і є доказування в широкому сенсі. Для вирішення завдань кримінального судочинства потрібні не тільки справжні, а й достовірні знання про предмет розслідування та судового розгляду. Доказування надає знанням характер достовірності [18, с. 107].

Наукова дискусія з цих питань, що була започаткована працями цих науковців [13, с. 326] і надалі в тій чи іншій мірі розвинута на сторінках фахових видань, дисертацій, монографій, науково-практичних посібників В.Д. Арсен'євим, Р.С. Белкіним, А.І. Вінбергом, Т.В. Варфоломеевою, Ю.М. Грошевим, В.Я. Дороховим, М.В. Жогіним, Е.С. Зеліксоном, Ц.М. Каз, Л.М. Карнеевою, І.С. Кустовим, О.М. Ларіним, І.М. Лузгіним, М.М. Михеєнком, М.М. Полянським, Г.М. Резніком, О.О. Хмировим та багатьма іншими правознавцями забезпечила формування наукового доробку, який став основою для визначення та розробки актуальних протягом останніх 30 років багатьох проблемних питань пошуково-пізнавальної діяльності в кримінальному провадженні, зокрема істини та достовірності в доказуванні, особливостей збирання, оцінки та використання окремих доказів, і не тільки в рамках предметних галузей теорії кримінального процесу, а й криміналістики та юридичної психології.

Так, у вітчизняній теорії кримінального процесу цій проблематиці присвячували свої дослідження В.Г. Гончаренко, І.В. Гловок, В.П. Гмирко, Ю.М. Грошевий, Д.В. Давидова, А.В. Заклюка, О.В. Капліна, І.І. Котюк, Л.А. Кірмач, О.В. Литвин, М.А. Погорецький, Ю.М. Середа, Б.Г. Розовський, С.М. Сівочек, С.М. Стахівський, О.С. Степанов, В.В. Тютюнник, Л.Д. Удалова, І.Л. Чупрікова, М.Є. Шумило. Не можна не оминати внесок і закордонних процесуалістів О.С. Александрова, В.С. Бурданової, Г.Г. Гавріліна, І.О. Грудініна, А.А. Давлєтова, Я.В. Жданова, А.А. Кухти, Г.О. Печнікова, В.С. Соркіна. Наукові здобутки цих та інших науковців у розробці фундаментальних питань теоретико-пізнавальних основ доказування, визначення критеріїв імовірності та достовірності знання про обставини події злочину та причетних до неї осіб, змісту й сутності доказів та їх різновидів, процесуальних гарантій дотримання прав та законних інтересів

учасників кримінального провадження під час доказування, застосування окремих засобів збирання, дослідження та оцінки доказів за сучасним законодавством не можна переоцінити як теоретико-методологічного підґрунтя здійснення наукових досліджень питань достовірності показань свідка в кримінальному провадженні.

У теорії криміналістики достовірність показань свідків та засоби її з'ясування досліджувалася через розкриття питань визначення правдивості чи неправдивості одержаних від них відомостей під час судового розслідування доказів та судового розгляду. Ще Г. Гросс рекомендації з проведення допиту свідків розділяв на такі, що вироблені для застосування до свідка, який бажає говорити правду, та до свідка, який не бажає говорити правду. [20, с. 79-138]. Закладені ним підходи до формування тактики допиту залежно від таких позицій свідка надалі підтримали та розвинули В.П. Бахін, Р.С. Белкін, І.Є. Биховський, О.М. Васильєв, А. Вейнгарт, В.Ф. Глазирін, С.А. Голунський, В.А. Журавель, Л.М. Карнеєва, І.І. Когутич, В.С. Комарков, В.О. Коновалова, В.К. Лисиченко, М.І. Порубов, О.Р. Ратінов, А.М. Сербулов, А.Б. Соловійов, А.В. Скопінський, У.А. Усманов, Л.Д. Удалова, В.Ю. Шепітько, Р.М. Шехавцов, І.М. Якімов та багато інших криміналістів. Завдяки численним працям з тактики допиту сформовано науково обґрунтовані рекомендації, що визначають оптимальні, відповідно до позиції допитуваної особи давати правдиві показання чи ні, її процесуального статусу, часу, який пройшов з моменту спостереження подій, що є предметом допиту, тактичні прийоми та їх комплекси, спрямовані на забезпечення одержання вербальної інформації, яка відображає реальні обставини події кримінального правопорушення, що сталось.

Окремий науковий здобуток представляють праці з криміналістичної техніки, які присвячені дослідженню інструментальних методів діагностики достовірності вербальної інформації та використання її результатів у кримінальному провадженні. Значний внесок у розробку цих питань належить В.П. Бахіну, О.В. Белошиній, П.Д. Біленчуку, В.Г. Варламову, А.Ф. Волобуєву, В.П. Захарову, В.М. Князєву, О.І. Мотляху, О.М. Рибальченку, М.В. Салтєвському, І.П. Усікову.

Питання достовірності показань свідків та засоби її з'ясування порушувалися й у комплексних дослідженнях з кримінального процесу та криміналістики на монографічному рівні, хоча й не як окремих предмет. У цьому плані не можна не оминати результати наукових розвідок за КПК 2012 року В.М. Бабунича, який визначив перехресний допит у суді як один із засобів з'ясування суддею достовірності чи недостовірності показань [21, с. 24-25, 48, 85, 90, 116, 172]. Аналогічний підхід спостерігаємо й при розкритті завдань перехресного та повторного судового допиту в праці Н.М. Маскмишин [22, с. 59-61, 63], а також О.П. Острійчука, у дисертації якого «Показання як процесуальне джерело доказів у кримінальному провадженні» подано загальну характеристику достовірності доказів, які містяться в показаннях як умови використання показань у кримінальному провадженні [23, с. 176-189]. Однак за межами їх досліджень залишилися питання особливостей з'ясування достовірності показань свідка під час

досудового розслідування, розгляду в суді першої та апеляційної інстанції та вплив його результатів на прийняття процесуальних рішень у кримінальному провадженні.

Юридична психологія завдяки дослідженням А.М. Алексєєва, В.В. Бєдь, В.Г. Гончаренка, Г.Г. Доспулова, А.В. Дулова, М.І. Єнікєєва, П. Екмена, І. Кергеса, В.О. Коновалової, В.О. Образцова, О.Р. Ратінова, Ф.М. Сокирана, О.М. Столяренка, Е.А. Черних, В.Ю. Шепітька, А.Г. Шестерова, О. Фрая та багатьох інших науковців виступає джерелом знань про психологічні особливості формування показань свідків, комунікативної вербальної та невербальної взаємодії між слідчим та допитуваною особою, прийоми встановлення, розвитку та використання психологічного контакту під час допиту, а також прийоми психологічного впливу та візуальної психодіагностики ознак неправди в показаннях. Однак слід констатувати, що залишається недостатньо визначеною специфіка використання психологічних знань під час доказування в суді для встановлення достовірності показань свідків, виходячи з особливостей процесуальної форми здійснення процесуальних дій під час судового розгляду.

Висновки. Узагальнення наявного наукового доробку, сформованого в межах теорії кримінального процесу, криміналістики та юридичної психології дозволяє визначити такими, що недосліджені або є недостатньо дослідженими в контексті правозастосовної практики за КПК України 2012 року питання щодо поняття та змісту достовірності доказів та її співвідношення з достовірністю показань свідка, критерії достовірності показань свідків-очевидців та свідків, які дають показання із чужих слів, нормативно-правова регламентація здійснення допитів свідків у контексті забезпечення одержання достовірних показань про обставини, що мають значення для кримінального провадження, система засобів з'ясування достовірності показань свідка та особливості їх застосування під час досудового розслідування та судового розгляду, зокрема й судом присяжних. Уважаємо, що вирішення цих питань сприятиме підвищенню якості діяльності з доказування в кримінальному провадженні як на досудових, так і судових його стадіях, а також визначенню нормативних приписів чинного кримінального процесуального законодавства, які підлягають вдосконаленню.

Використані джерела:

1. О судебных доказательствах. Трактатъ Иереміи Бентама по изданію Дюмона [Текст] / Бентам Иеремія; пер. съ франц. И. Гроновичем. – К.: Тип. М.П. Фрица, 1876. – 421 с.
2. Ерофеев С. Разсужденіе о доказательствах уголовных преступлений и о свойствах сихъ доказательств вообще и в особенности по Россійскимъ узаконеніям [Текст] / Семен Ерофеев. – Х., 1825. – 80 с.
3. Баршев Я. Основанія уголовного судопроизводства с применением к россійскому уголовному судопроизводству [Текст] / Яков Баршев. – С.-Пб., 1841. – 324 с.

4. Линовский В. Опыт исторических розысканий о слѣдственномъ уголовномъ судопроизводствѣ в Россіи [Текст] / Владимир Линовский. – Одесса: Тип. Л. Нитче., 1849. – 262 с.

5. Жиряевъ А. Теорія уликъ [Текст] : сочиненіе, написанное для получения степени доктора юридическихъ наук / А. Жиряевъ. – Дерптъ : тип. Г. Лаакмана, 1855. – 214 с.

6. Владимиров Л.Е. Учение об уголовных доказательствах [Текст] / Леонид Евстафьевич Владимиров. – Тула : «Автограф», 2000. – 464 с.

7. Спасович В.Д. Теорія судебно-уголовныхъ доказательствъ [Текст] // Сочиненія В.Д. Спасовича / В.Д. Спасович. – С.-Пб.: 1890. – Т. III : статьи, диссертации, лекціи юридическаго содержания. – С. 161-274.

8. Курсь уголовного судопроизводства И.Я. Фоницкаго [Текст] / И.Я. Фойницкий. – С.-Пб.: Тип. М.М. Стасюлевича., 1899. – [изд. второе, переработанное] – Т. 2.– 1899. – 607 с.

9. Терновскій Н.А. Юридическія основанія къ сужденію о силѣ доказательствъ и мысли изъ рѣчей Предсѣдательствующаго по уголовнымъ дѣламъ [Текст] : Пособіе для юристовъ-практиковъ и присяжныхъ засѣдателей / Н.А. Терновскій. – Тула : Тип. Влад. Ник. Соколова, 1901. – 200 с.

10. Гродзинский М.М. Учение о доказательствах и его эволюция [Текст] / М.М. Гродзинский. – Х. : Юрид. изд-во Накромюста УССР, 1925. – 21 с.

11. Вышинский А.Я. Теория судебных доказательств в советском праве [Текст] / А.Я. Вышинский. – М. : Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1941. – 220 с.

12. Строгович М.С. Материальная истина и судебные доказательства в советском уголовном процессе [Текст] / Отв. ред. Никифоров Б.С. / М.С. Строгович. – М., 1955. – 384 с.

13. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса [Текст] / Михаил Соломонович Строгович. – в 2-х т. – М. : Изд-во «Наука», 1968. – Том 1 : Основные положения науки советского уголовного процесса. – М. : Изд-во «Наука», 1968. – 470 с.

14. Каминская В.И. Учение о правовых презумпциях в уголовном процессе [Текст] / Отв. ред. Полянский Н.Н. / В.И. Каминская. – М.; Л. : Изд-во АН СССР, 1948. – 132 с.

15. Выдря М.М. Вещественные доказательства в советском уголовном процессе [Текст] / М.М. Выдря. – М., 1955. – 118 с.

16. Лупинская П.А. Доказательства в советском уголовном процессе [Текст] / П.А. Лупинская. – М., 1955. – 57 с.

17. Миньковский Г.М. Пределы доказывания в советском уголовном процессе [Текст] / Г.М. Миньковский. – М. : Госгориздат, 1956. – 115 с.

18. Ратинов А.Р. Вопросы познания в судебном доказывании [Текст] / А.Р. Ратинов // Советское государство и право. – 1964. - №8. – С. 106-113.

19. Эйсман А.А. Соотношение истины и достоверности в уголовном процессе [Текст] / А.А. Эйсман // Советское государство и право. – 1966. - №6. – 92-97.

20. Гросс Г. Руководство для судебных слѣдователей как система криминалистики [Текст] / Г. Гросс; пер. с нем., с 4-го доп. изд. пер. Л. Дудкинъ, Б. Зиллеръ. – С.-Пб.: Тип. М. Меркушева, 1908. – М. : ЛексЕст, 2002. - 1088 с.

21. Бабунич В.М. Теорія і практика перехресного допиту в суді : процесуальні й криміналістичні аспекти [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Володимир Миколайович Бабунич ; Львівський національний університету імені І. Франка. – Львів, 2015. – 224 с.

22. Максимішин Н.М. Судовий допит: процесуальне та криміналістичне дослідження [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Наталія Миронівна

Максимишин; Львівський національний університету імені І. Франка. – Львів, 2016. – 250 с.

23. Острійчук О.П. Показання як процесуальне джерело доказів у кримінальному провадженні [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Олег Павлович Острійчук, Національна академія прокуратури України. – К., 2016. – 243 с.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2016

Лозинская Ю. И. Состояние научной разработки вопросов достоверности показаний свидетеля и средств ее определения в уголовном производстве

В статье на основе анализа научных исследований, осуществленных в теории уголовного процесса, криминалистики и юридической психологии относительно содержания и сущности достоверности показаний свидетеля как источника доказательств в уголовном производстве определены вопросы, которые требуют своего выяснения для формирования научно обоснованных рекомендаций по получению показаний от разных категорий свидетелей и определения их достоверности в ходе досудебного расследования и судебного разбирательства.

Ключевые слова: *доказывание, истина, достоверность доказательств, показания свидетеля, достоверность показаний свидетеля.*

Lozynska Y. State of Scientific Research on Reliability of Witness Testimony and Means of its Investigation During Criminal Proceedings

The article is based on analysis of scientific research carried out in the theory of criminal procedure, criminalistics and juridical psychology on the content and nature of the authenticity of witness testimony as a source of evidence in criminal proceedings by questions which need to be clarified for forming scientifically based recommendations on obtaining evidence from different categories of witnesses and determine their authenticity during the preliminary investigation and the trial. It was determined that due to the numerous works of jurists ensured the formation of scientific work, which became the basis for the definition and development as an actual over the last 30 years many problematic issues of search and cognitive activity during the criminal proceedings, including truth and authenticity as proof features of the collection, evaluation and use some evidence, not only in the subject areas of the theory of criminal proceedings, but also in criminalistics and forensic psychology. In criminal proceedings conducted research aimed at the creation of a specific category authenticity of evidence in criminal proceedings, in criminalistics - for tactical and technical means to establish the reliability of the evidence obtained during the verbal and non-verbal investigation actions, in forensic psychology - especially the formation of true and false testimony and signs lies in the behavior of the persons that being questioned. Thus, such that unexplored or insufficiently explored in the context of law enforcement by the CPC of the Ukraine 2012 is the question of the concept and content of probabilities and its correlation with certainty testimony of a witness, criteria for the reliability of eyewitnesses and witnesses, giving hearsay evidence, regulatory and legal regulation implementation questioning witnesses in the context of obtaining accurate indications of the circumstances relevant to the criminal proceedings, the system of means ascertain the reliability of witness testimony, and especially their use during pre-trial investigation and trial, in particular, by a jury. Determined that resolving these issues will improve the quality of of proof in criminal proceedings both at pre-trial and judicial stages and the definition of regulatory requirements applicable criminal procedure law to be improving.

Key words: *proof, truth, authenticity the evidence, testimony, the reliability of witness testimony.*